

dveh doživljajev leži vzrok logične objektivacije sveta. Tudi ni točno povedano, da utrdimo izvestnost o vnanjem realnem svetu s sklepanjem po načelu vzročnosti. Po tem načelu kvečjemu svet logično objektiviramo, izvestni o njem smo neposredno v doživetju. Zmotno je nadalje naziranje, da so transcendentno-realni objekti vzroki naših občutkov in da je vsled tega «vnanji svet» vsaj primeroma tak, kakor ga zaznavamo. Prvič ne morejo biti materialni objekti vzrok psihičnih pojavov: kako naj vpliva materija na psiho? in drugič, kaka analogija naj vlada med psihičnimi občutki in materialnimi objekti, za slučaj, da bi bili oni učinki teh?

Vsa nevezdržnost Ušeničnikovega sistema se kaže v njegovi teoriji spoznav.

6. Izkustvo in refleksija učita, da nimamo spoznav od početka, ampak da jih dobivamo le sčasoma pod vplivom objektov. Ker pa objekt sam na sebi ne more biti tisto, kar spoznavalno zmožnost formalno določa in udejstvuje, saj je objekt izven subjekta, spoznavalna zmožnost pa subjektu imanentna, more spoznavalna zmožnost vzprejeti od objekta le neki vpliv, nekak vtisk in odtisk, v katerem se objekt subjektu razodeva. Zato lahko trdimo, da spoznavalna zmožnost prejme od objekta neko spoznavno determinanto. Izkustvo in refleksija nas dalje učita, da je naše spoznanje objektivno in mnogokrat realno objektivno. S tem se razodeva druga svojstvenost naših spoznav. Kar spoznavamo, niso spoznavne determinante, te so namreč samo sredstvo, ki v njem spoznavamo objekte. Spoznanje samo meri naravnost na objekte. Objekt je v subjektu intencionalno, to se pravi, v subjektu je spoznavni lik, ki v njem spoznavajoči subjekt vsled svoje svojske spoznavne energije zre objekt sam. S tem, da spoznavajoči subjekt pod vplivom objekta objekt v sebi nekako vitalno spočne in obnovi, ga že tudi spozna, in sicer ga spozna samega v sebi. Tu notri tiči tista skrivnostna posebnost spoznanja. Napačno je namreč, da bi spoznavajoči subjekt zrl samo sliko objekta, zre marveč objekt sam. Bistvo spoznanja je prav v tem, da subjekt sprejema vtiske in v tistih vtiskih, kakršni so, dozira objekte. Le način je subjektiven, vsa vsebina, ves izraz z vsemi potezami je objektivni. Vtiski kajpada še niso zaznave. Zaznava je vitalni dej spoznavajočega subjekta, dej čisto svoje vrste. Reči moram, da vsega tega, izvzemši stavka, da je spoznanje skrivnost, ne doumem. Ne glede na to, da mi, kakor rečeno, ni jasno, kako naj vpliva materialni (razsežni) objekt na imaterialni (nerazsežni) subjekt, tudi ne uvidim, kako naj v spoznavnem liku subjekt zre objekt sam in ne lika. Kako naj subjekt spozna v nerazsežnem liku razsežni objekt. Kaj naj to znači, spoznavajoči subjekt spočne pod vplivom objekta v sebi objekt in ga spozna. Leži v liku nujnost tega spočetja? Lik objekta, ki determinira subjekt tako, da zre subjekt v njem objekt sam, kakršen je sam na sebi, v svojem bistvu, vendar ni več lik objekta, ampak objekt sam. Kako pa pride razsežen objekt v nerazsežen subjekt? Če je pa lik samo lik, to se pravi, če ni v liku objekta v svojem bistvu, kako ga more subjekt iz sebe spočeti? Kje je rečeno, da ga spočne takšnega, kakršen je izven subjekta v svoji materialni razsežnosti? Kako pride subjekt sploh do spoznanja razsežnosti, če ni niti sam niti lik objekta v njem razsežen? Vse to so nepremostljive uganke, nerazumljivi odnosi med subjektom in objektom, ki ne samo, da nam ničesar ne pojasne, temveč ki naravnost izzivajo skepticizem.

Dr. Alfred Šerko.

Samoznaki slovenske stenografije. Sestavil prof. Adolf Robida. Ljubljana 1921. Cena 2 Din.

Prvo zbirko «Samoznakov in okrajšav v slovenski stenografiji» je priredil zaslužni nestor slovenskih stenografov, Novak. Izšla je v izvestju

✕

Kronika.

✕

novomeške gimnazije za šolsko leto 1893./1894. ter zbog svoje temeljitosti vzbudila v vseh stenografskih krogih največjo pozornost in priznanje. — Leta 1896. pa je isti avtor izdal zelo priročen in še popolnejši «Zaznamek okrajšav korespondenčnega pisma» na 105 straneh. Ker je Novakova zbirka v knjigotrštvu malone pošla, smo sprejeli s prijetnimi občutki jedva 16 strani broječi skromni vademecum, ki vsebuje poleg odločnih samoznakov tudi nekatere končnice, navadnejše kratice, označbe za dneve in mesece ter nekaj najbolj pogosto rabljenih okrajšav. — Pisava v prof. Robidovi zbirki se vobče strinja z Novakovo učno knjigo. Prireditelj v početku zbirke pregledno navaja one besede, ki so slične ter se prav lahko zamenjavajo. Razen besede «kraljev» na 9. strani, ki je pomotoma osenčena, je stenogram brezhiben ter po prof. Osani tudi lično izveden. Za označenje novega samoznaka za «Jugoslavija» uvaja avtor začetnokončno okrajšavo s spajanjem prvega in zadnjega zloga. Meni se vidi brzotečnejše in prikladnejše spajati začetni zlog s poslednjim zlogom ter pisati «Ju»vija». — V pridevniku «stenografičen» se je prof. Robida oddaljil od Novaka, ki izpušča «grafi» ter piše steno»čen in ne steno»ičen. Znak za sto tisoč je povzel po Magdičevem hrvatskem prenosu ter ga označuje s črtico pred ničlico navzdol, medtem ko ga piše Novak po češkem tesnopisu s črtico navzgor. Samovoljne premembe Novakovih ustaljenih oblik iz ozirov potrebne enotnosti in edinosti v slovenski stenografiji ne morem odobravati, dokler ni bodoči stenografski kongres kot edino merodajni, za presojo in ukrepe upravičeni forum razpravljajal o konkretno utemeljenih izpreminjevalnih predlogih glede danes v slovenski stenografiji splošno priznanih in veljavnih Novakovih načel. — Umestno bi bilo označiti v zbirki samoznake s podčrtanjem, kakor jih loči od ostalih okrajšav prof. Jamnicky v leta 1893. prirejani zbirki «Samoznaci i pokrate hrvatske stenografije». Sicer pa Robidova zbirka kot delno nadomestilo Novakovega zaznamka okrajšav, čigar novo izdajo bi kazalo v doglednem času pospešiti, začasno ustreza svojemu namenu in bo dobro došla našim mlajšim stenografom. *Rudolf Binter.*

Mlinarjev Janez, slovenski junak ali uplemenitba Teharčanov. — Spisal po narodni pripovedki iz srede petnajstega stoletja F. Kočevar. Šesti natis. Založila Goričar & Leskovšek, Celje. 1922. 142 str.

Ta med narodom zelo priljubljena povest je izšla že v šestem natisu, kar je dobro izpričevalo njene privlačne sile, ki obstoja v spretno zamišljenem dejanju, ki mu je za podlago uplemenitba Teharčanov pred dobrimi pet sto leti. Slog spominja na naše idealizujoče pisatelje-pripovednike prejšnjega stoletja, ki so imeli navado deliti osebe kakega romana ali povesti v dva tabora črnih in belih ter so na ta način znali preprostemu čitatelju izvabiti celo solze genotja. Ker te izdaje ne kazi slab jezik, kakor «odlikuje» večino slovenskih povesti za ljudstvo, je knjiga simpatično ljudsko bërilo. *Miran Jarc.*

Kronika.

Moderna ruska lirika. V zbirki «Kniga dlja vsjeh», ki izhaja v založništvu «Misli» v Berlinu, je izšlo več zbornikov novejše ruske lirike. V celoti nam ti zvezki podajajo nekako antologijo ruske moderne od Baljmonta do najmlajših, dasiravno v nobenem zborniku ni sistema in preglednosti in se že na prvi pogled opažajo kričeče vrzeli. Najnovejših (futuristi, dadaisti) emigracija sploh ne upošteva, kar bi bilo navsezadnje odpustljivo, tudi če stara poezija ne more biti sodnik novi; manjka pa več resnejših, tudi izven Rusije znanih imen. Tako n. pr. ni niti z besedico omenjen fini erotik Igor Sjeverjanin, ki ima vzlic iskanemu